

VISOKA POSLOVNA ŠKOLA STRUKVONIH STUDIJA

EKONOMIKA EVROPSKE UNIJE

NASTANAK I RAZVOJ  
EVROPSKE UNIJE



# NASTANAK POTREBE ZA SJEDINJENJEM EVROPSKIH DRAŽAVA

*„THEREFORE I SAY TO YOU: LET EUROPE ARISE!“*  
WINSTON CHURCHIL





Ideja o ujedinjenju Evrope se najčešće vezuje za period posle Drugog svetkog rata, odnosno period otpočinjanja integracionih procesa u svetu, mada samu genezu ujedinjenja evropskog kontinenta možemo pratiti dosta ranije.



Katastrofalne posledice Prvog, a zatim i Drugog svetskog rata su podstakle evropske zemlje da intenzivnije rade na sopstvenom jačanju i međusobnom ujedinjenju. Prevažadni cilj je bio obnoviti ratom razorenu i veoma oslabljenu Evropu.



Po okončanju Drugog svetskog rata, pristupilo se **osnivanju mnogih međunarodnih institucija kao što su Ujedinjene nacije, Svetska banka, Međunarodni monetarni fond**, čiji je osnovni cilj bio pružanje snažne podrške i podsticaja za obnavljanje privreda i razvoj nacionalnih ekonomija kao i uspostavljanje stabilnosti u međunarodnoj ekonomiji.



1946. godine **Vinston Čerčil je u svom čuvenom govoru održanom na Univerzitetu u Cirihu** izneo ideju o formiranju Sjedinjenih Država Evrope, u okviru kojih će se Evropa razvijati u miru, sigurnosti i slobodi.

**EVROPSKA ZAJEDNICA ZA UGALJ I ČELIK**

**EVROPSKA EKONOMSKA ZAJEDNICA**

**EVROPSKA ZAJEDNICA ZA ATOMSKU ENERGIJU**



- Zasedanjem **Međuvladine konferencije juna 1950. godine u Parizu** označen je početak pregovora o stvaranju **Evropske zajednice za uglj i čelik**. Šest evropskih država: **Belgija, Francuska, Nemačka, Italija, Luksemburg i Holandija** su aprila 1951. godine u Parizu potpisale Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik koji je stupio na snagu 26. jula 1952. godine čime je otpočelo njegovo dejstvo za budući pedesetogodišnji period.
- Koreni njenog stvaranja pre svega leže u težnjama za prevazilaženjem istorijskih rivalstava, posebno između Francuske i Nemačke, paralelno sa podsticanjem ekonomskog napretka i razvoja država članica.
- Naredni koraci na putu ujedinjenja Evrope učinjeni su **marta 1957. godine kada se potpisivanjem Rimskih ugovora osnivaju Evropska ekonomska zajednica i Evropska zajednica za atomsku energiju**. Tada je integraciji pristupilo **prvobitnih šest država** Francuska, Nemačka, Italija, Belgija, Luksemburg i Holandija, čiji je osnovni cilj bio uspostavljanje međusobne ekonomske saradnje koja bi doprinela harmoničnom privrednom razvoju pomenutih država.



Aprila 1965. godine u Briselu je potpisan Ugovor o spajanju (*The Merger Treaty*) kojim su izvršene značajne reforme u pravcu stvaranja jedinstvene institucionalne strukture za tada tri postojeće zajednice: Evropska zajednica za uglj i čelik, Evropska ekonomska zajednica i Evropska zajednica za atomsku energiju.



Evropski parlament je jula 1981. godine odlučio da ustanovi ekspertsku komisiju sa zadatkom pripreme ugovora o Evropskoj uniji, na bazi postojećih osnivačkih ugovora.

Međuvladina konferencija kojom je predsedavala Italija otvorena je 9. septembra 1985. godine



Kao konačan rezultat tog zasedanja nastao je **Jedinstveni evropski akt koji se potpisuje 28. februara naredne godine u Luksemburgu.** Ovim aktom su ustanovljeni amandmani na Ugovor o osnivanju Evropske zajednice i definisana evropska politička saradnja.



Takođe, više pažnje se posvećuje i pitanjima istraživanja i razvoja, zaštite životne sredine i uspostavljanja ekonomske i socijalne kohezije.

Jedinstvenim evropskim aktom su predviđene **izmene u procesu odlučivanja u organima Zajednice, povećavajući broj pitanja o kojima se glasa kvalifikovanim većinom na uštrb do tada neophodnog konsenzusa i poveravajući Parlamentu veću ulogu u legislativnoj proceduri.**



**MATRHIHT 1992.**

**INICIJATIVA ZA STVARANJE  
AKTUELNE EVROPSKE UNIJE**



Prva inicijativa za stvaranje aktuelne Evropske unije je pokrenuta u Matrihtu na pregovorima održanim 9. i 10. decembra 1991. godine. Nakon iscrpnih pregovora i brojnih učinjenih kompromisa u **Matrihtu je 7. februara 1992. godine potpisan Ugovor o stvaranju Evropske unije, čime su se Evropska ekonomska zajednica, Evropska zajednica za uglj i čelik i Evropska zajednica za atomsku energiju stopile u Evropsku uniju.**

Ovaj ugovor se prvenstveno odnosio na stvaranje stabilne ekonomske i monetarne unije, uvođenje zajedničke valute, postepen prenos nacionalnih suvereniteta u oblasti monetarne i devizne politike na nadležne organe Evropske unije, formiranje zajedničke spoljne i bezbednosne politike, kao i na blisku saradnju pravosudnih organa.

# „GRAĐANIN EVROPSKE UNIJE“



Ugovorom o stvaranju Evropske unije je prvi put uveden pojam „**građanin Unije**“ koji je podrazumevao da svi državljani zemalja članica imaju pravo na slobodno kretanje unutar Unije, pravo da biraju predstavnike kao i da sami budu birani u sastav Evropskog parlamenta, pravo na podnošenje peticija ovom organu kao i pravo na diplomatsku zaštitu.

Slobodno možemo reći da je Mastihtskim ugovorom izvršeno konstituisanje Evropske unije kao ekonomske i političke unije.

# IZMENE OSNIVAČKIH UGOVORA EVROPSKE UNIJE

**Na zasedanju Evropskog saveta u Kopenhagenu 1993. godine, definisani su uslovi koje države, potencijalne članice Unije moraju da ispune kako bi postale punopravni članovi:**

- Funkcionalna tržišna privreda.
- Poštovanje demokratskog političkog sistema.
- Prihvatanje, primena i sprovođenje „*acquis communautaire*“.

Osnovna svrha zasedanja Međuvladine konferencije (*IGC*) u Italiji, marta 1996. godine bila je revizija Ugovora o Evropskoj uniji.



Nakon toga, **u Amsterdamu je 2. oktobra 1997. godine** potpisan Ugovor koji je stupio na snagu 1. maja 1999. godine i kojim je došlo do **izmena osnivačkih ugovora i precizirano da broj članova Evropskog parlamenta ne može preći 700 poslanika. Ova izmena je bila ograničavajući faktor proširenja Evropske unije.**

Ugovorom iz Nice izmenjeni su Ugovor o Evropskoj uniji, Ugovor o osnivanju Evropske zajednice i određeni slični akti.

**Ugovor iz Nice** je potpisan 26. februara 2001. godine a stupio je na snagu dve godine kasnije, odnosno 1. februara **2003. godine** i doneo je promene u institucionalnoj strukturi Evropske unije, **povećao broj pitanja o kojima se može odlučivati kvalifikovanom većinom i naložio proširenje sa tadašnjih 15 na 25 država članica.**



ISTE GODINE U DECEMBRU POTPISAN JE **UGOVOR O FUNKCIONISANJU EVROPSKE UNIJE U LISABONU** (*TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION – TFEU*).

ON REPREZENTUJE NOVU ETAPU EVROPSKIH INTEGRACIJA KOJA SE NASTAVLJA NA DOSTIGNUTOM STEPENU DEMOKRATIJE, VLADAVINE PRAVA, JEDNAKOSTI, SLODOBE, KULTURE, NEOTUĐIVIH PRAVA I SLOBODA ČOVEKA I SLOBODE RELIGIJSKOG OPREDELJENJA, NA POLITIČKOM PLANU, STALNOM EKONOMSKOM I SOCIJALNOM RAZVOJU, KOJI SE GRADI NA STABILNOJ I KONKURENTNOJ EKONOMIJI, UNUTRAŠNJEM TRŽIŠTU, JEDINSTVENOJ VALUTI I ZAJEDNIČKOJ SPOLJNOJ I BEZBEDNOSNOJ POLITICI U DOMENU MEĐUNARODNIH ODNOSA.



# EVROPSKA UNIJA KAO EKONOMSKA I POLITIČKA INTEGRACIJA

- Unija predstavlja jedan od najrazvijenijih i najuspešnije realizovanih oblika ekonomske i političke integracije u svetu. Postoje različita gledišta na sam pojam Evropske unije, tako da su u stručnoj literaturi prisutne brojne definicije.
  
- Prema jednoj od njih Evropska unija se može definisati kao **specifična organizacija evropskih država, koja te države povezuje na troslojan način:**
  1. **kroz postojanje i saradnju tri evropske zajednice: Evropske zajednice za uglj i čelik, Evropske ekonomske zajednice i Evropske zajednice za atomsku energiju;**
  2. **kroz saradnju i zajedničko vođenje spoljne i bezbednosne politike** potvrđivanjem svog identiteta na međunarodnom planu, uspostavljanje zajedničke ekonomske i monetarne unije, stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora bez unutrašnjih granica i jačanje privredne i društvene kohezije među državama članicama;
  3. **kroz saradnju u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova**, zajedničko i jedinstveno uređivanje pitanja iz pomenutih oblasti, zaključivanje regionalnih multilateralnih međunarodnih ugovora, jedinstveno rešavanje pitanja prelaska granica u Evropskoj uniji, pitanja viza, imigracija, azila i kroz formiranje zajedničke evropske policije za suzbijanje najtežih oblika međunarodnog kriminala vezanog za ratne zločine, promet oružja i droge kao i finansijske malverzacije.



Istraživajući različita gledišta u definisanju Unije primećujemo da se ona uglavnom svode na jedinstven stav da Evropska unija funkcioniše kao:

1. **federacija u monetarnim odnosima, poljoprivredi, trgovini i zaštiti životne sredine;**
2. **konfederacija u socijalnoj i ekonomskoj politici, zaštiti potrošača, unutrašnjoj politici;**
3. **međunarodna organizacija u spoljnoj politici,** pri čemu je glavna oblast na kojoj Evropska unija počiva jedinstveno tržište bazirano na carinskoj uniji, jedinstvenoj moneti, zajedničkoj poljoprivrednoj politici i zajedničkoj politici u oblasti ribarstva.

Države članice putem međusobne saradnje i podrške u ostvarivanju zajedničkih ciljeva istovremeno mogu ostvariti i sopstvene interese i obezbediti rast i razvoj svojih ekonomija.

**SUŠTINU EVROPSKE UNIJE ČINI POSTOJANJE ZAJEDNIČKOG TRŽIŠTA NA KOM  
SU USPOSTAVLJENE ČETIRI VELIKE SLOBODE**

**SLOBODA KRETANJA ROBA**

**SLOBODA KRETANJA LJUDI**

**SLOBODA PRUŽANJA USLUGA**

**SLOBODA CIRKULACIJE  
KAPITALA**

# UGOVORI EVROPSKE UNIJE

## Osnivački ugovori su:

- Ugovor o Evropskoj zajednici za uglj i čelik,
- Ugovor o Evropskoj ekonomskoj zajednici,
- Ugovor o Evropskoj zajednici za atomsku energiju,
- Ugovor o Evropskoj uniji

## Početni ugovori i njihove bitne izmene:

- **Pariski ugovor** o Evropskoj zajednici za uglj i čelik (stupio na snagu u julu 1952. a prestao važiti u julu 2002.)
- **Rimski ugovor** o Evropskoj ekonomskoj zajednici (stupio na snagu 1. januara 1958.)
- **Rimski ugovor** o Evropskoj zajednici za atomsku energiju (stupio na snagu 1. januara 1958.)
- **Jedinstveni evropski akt** (stupio na snagu 1. jula 1987.)
- **Ugovor iz Maastrichta** (stupio na snagu 1. novembra 1993.; uspostavio Evropsku uniju)
- **Ugovor iz Amsterdama** (stupio na snagu 1. maja 1999.)
- **Ugovor iz Nice** (stupio na snagu 1. februara 2003.)
- **Lisabonski ugovor** (stupio na snagu 1. decembra 2009.)

# **INSTITUCIONALNA STRUKTURA EVROPSKE UNIJE**



- Ograni vlasti prvobitne zajednice su bili Visoka vlast, Savet ministara i Zajednička skupština koji su u proteklih skoro šest decenija svakim novim ugovorom doživeli više ili manje značajne reforme.
- Aktuelna Evropska unija je preuzela institucionalni mehanizam od Evropske zajednice sa izvesnim korigacijama koje su podrazumevale **poveravanje važne uloge Savetu u ostvarivanju političkih ciljeva, inicijativne uloge Komisiji i konsultativne funkcije Parlamentu** uz neposredno učešće samih država članica. Sudeći po tome, mnogi autori ističu postojanje „institucionalnog trougla“ u strukturi vlasti Evropske unije:
  1. **Savet Evropske unije** odnosno Savet ministara (*Council of the European Union*), reprezentuje države članice.
  2. **Evropski parlament** (*European Parliament*), predstavlja građane Evropske unije.
  3. **Evropska komisija** (*European Commission*), politički nezavisno telo zaduženo za održavanje kolektivnog evropskog interesa.





**Prepoznatljiv, jedinstveni simbol Evropske unije** je njena zastava sa dvanaest zlatnih zvezda koje su kružno poređane na plavoj podlozi.



Još 1955. godine Savet Evrope je ovu zastavu izabrao kao svoj zvanični simbol, a 1983. godine predložio Evropskom Parlamentu da se taj simbol i usvoji. Pošto su se šefovi država i vlada država članica tadašnje Evropske zajednice složili o ovom pitanju, početkom 1986. godine zastava je prihvaćena kao zvanični simbol koji i danas koriste sve evropske institucije.



Biljana Stankov, PhD

---



bilja.l.stankov@gmail.com

---



[http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana\\_stankov/](http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana_stankov/)

**VISOKA POSLOVNA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA**

**EKONOMIKA EVROPSKE UNIJE**

**PROŠIRIVANJE  
EVROPSKE UNIJE**



# ZEMLJE OSNIVAČI EVROPSKE UNIJE



- Evropska unija trenutno ima 27 članica, i objedinjuje blizu 500 miliona ljudi koji se smatraju građanima Unije. Kada bi bila jedinstvena država, Unija bi po površini bili sedma država u svetu, a po broju stanovnika bi zauzela treće mesto, znači odmah nakon Kine i Indije.



- Aprila 1951. godine u Parizu, Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za uglj i čelik su potpisale Belgija, Nemačka, Italija, Luksemburg, Francuska i Holandija i time označile početak evropskih integracija.



- Prvi pokušaj proširenja Zajednice nastupio je 1961. godine kada je Velika Britanija otpočela pregovore o prijemu. Tadašnji predsednik Francuske Šarl de Gol je u dva navrata podnosio veto i blokirao proces pregovora navodeći bliske odnose Velike Britanije i SAD-a kao ključnu prepreku. Nakon njegove ostavke **1969. godine pored ponovne prijave Velike Britanije, podnose se i prijave od strane Irske, Danske i Norveške.**

# FAZE PROŠIRIVANJA EVROPSKE UNIJE

OD 1973. DO 2003. GODINE



- **Januara 1973. godine pomenute države postaju članice Zajednice osim Norveške čiji su se građani na referendumu odlučili za nepristupanje.**
- **Vojni režimi koji su bili zastupljeni u Grčkoj, Španiji i Portugaliji su bili osnovna kočnica na putu ka Evropskoj zajednici, ali nakon njihovoh svrgavanja prvo Grčka 1981. godine, a zatim i Španija i Portugalija 1986. godine postaju punopravne članice.**
- **Naredne godine, zvaničnu prijavu za članstvo podnosi Turska koja usled političke i ekonomske nestabilnosti kao i nerešenih grčko-turskih odnosa na Kipru još uvek nije primljena u članstvo.**
- **Austrija, Finska i Švedska su početkom 1995. godine postale članice Evropske unije i time uvećale ukupan broj članica na 15, a građani Norveške su ponovo rekli „NE“ ulasku u Uniju.**

Aprila 2003. godine su potpisani sporazumi o prijemu sa 10 zemalja (Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija i Češka) koje su od 1. januara 2004. godine zvanično postale članice Evropske unije i time obeležile najveće proširenje u dotadašnjoj istoriji Unije.

Time je dovedena u pitanje sposobnost Evropske unije da efikasno upravlja znatno proširenom „evropskom porodicom“ koja je tada brojala 25 članova. Ironičan je bio i češki karkijaturista Pavel Matuska u predstavljanju „majke Evrope“ zajedno sa starim, novim i budućim evropljanima u pozadini





**POSLEDNJA PROŠIRENJA**

**KANDIDATI ZA ČLANSTVO**

**POTENCIJALNI KANDIDATI**  
**ZA ČLANSTVO**



Pretposlednje proširenje je nastupilo 2007. godine kada su primljene Rumunija i Bugarska iako tada nisu ostvarile sve kriterijume, posebno one koji se odnose na pravosuđe, borbu protiv korupcije i organizovani kriminal.

Poslednje proširenje je nastupilo 2013. godine kada je Uniji pristupila Hrvatska.

Kandidati za članstvo u Evropskoj uniji Makedonija, Turska, Crna Gora, Srbija i Albanija, dok su potencijalne članice Bosna i Hercegovina i Kosovo.

# OPŠTI KRITERIJUMI PRISTUPANJA

## KRITERIJUMI IZ KOPENHAGENA

- Sve evropske države koje poštuju principe slobode, demokratije, ljudskih prava i pravne države mogu postati članice Evropske unije.
- Na Samitu Evropskog saveta u Kopenhagenu 1993. godine dogovoreni su opšti kriterijumi pristupanja (Copenhagen Criteria) koje svaka država mora da ispuni u želji da postane punopravna članica Unije. Reč je o sledećim grupama kriterijuma:
  1. **Politički** (poštovanje ljudskih prava i prava manjina, opredeljenje za liberalnu demokratiju, stabilne institucije i pravna država).
  2. **Ekonomski** (uspostavljanje stabilne tržišne privrede sposobne da se suoči sa konkurencijom na velikom evropskom tržištu).
  3. **Pravni** (sposobnost da se preuzmu sve obaveze koje proističu iz članstva, pružanje podrške ostvarivanju ciljeva političke, ekonomske i monetarne unije).

Pomenute grupe kriterijuma su **dopunjene na sastanku Evropskog saveta u Madridu 1995. godine uvođenjem administrativnog kriterijuma** kojim se nalaže uspostavljanje administrativnih i pravosudnih institucija koje će usvojiti i efikasno sprovoditi u praksi pravno nasleđe zajednice tj. „aquis communautaire“ (celokupno evropsko zakonodavstvo).

Države kandidati moraju da ulože ogroman napor kako bi ojačale svoje institucionalne okvire i izvršile neophodne reforme. Unija svakako raspolaže nizom različitih instrumenata za podršku i pomoć pomenutim državama i ukoliko se uspostavi adekvatna komunikacija i saradnja između nadležnih organa Unije i predstavnika država kandidata konačan cilj postaje veoma realan i ostvariv.

# PROŠIRIVANJE EVROPSKE UNIJE

## RETROSPEKTIVA

- 1951. godina. Zemlje osnivači Evropske unije su: **Belgija, Zapadna Nemačka, Italija, Luksemburg, Francuska i Holandija**, a dalji tok proširivanja je tekao sledećim redosledom:
- 1973. godine uniji se pridružuju **Danska, Republika Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo**,
- 1981. godine priključuje se i **Grčka**,
- 1986. godine članice postaju i **Portugalija i Španija**,
- 1995. godine se pridružuju **Austrija, Finska i Švedska**,
- 2004. godine se desilo najveće proširenje i tada su u članstvo EU ušle: **Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka, Slovenija i Češka** i
- 2007. godine je bilo poslednje proširenje unije kada su se priključile **Rumunija i Bugarska**.
- 2013. godine se pridružuje **Hrvatska**





Biljana Stankov, PhD

---



bilja.l.stankov@gmail.com

---



[http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana\\_stankov/](http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana_stankov/)

**VISOKA POSLOVNA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA**

**EKONOMIKA EVROPSKE UNIJE**

**REPUBLIKA SRBIJA**

**KANDIDAT ZA ČLANSTVO  
U EVROPSKOJ UNIJI**



# REPUBLIKA SRBIJA U EVROINTEGRACIONIM PROCESIMA



- Kriza u bivšim socijalističkim zemljama poput Bugarske, Rumunije, Poljske, Mađarske, nekadašnje SSSR i SRFJ svoj vrhunac je dostigla krajem dvadesetog veka.
- Socijalistički režim je doživeo krah i sve pomenute zemlje osim SFRJ su mirnim putem uspele da sprovedu potrebne reforme i uspostave nove sisteme državnog uređenja.
- Od nekadašnje Čehoslovačke nastale su dve samostalne države, Češka i Slovačka, koje su krupnim koracima krenule ka Evropskoj uniji i 2004. postale njene članice. Iste godine Poljska, Mađarska, Slovenija i neke od bivših SSSR država (Estonija, Litvanija i Letonija) takođe pristupaju Uniji zahvaljujući uspešnoj postsocijalističkoj tranziciji.
- Intenzivnim sprovođenjem reformi i prilagođavanjem evropskim zahtevima Rumunija i Bugarska postaju punopravne članice Evropske unije već 2007. godine.

Na prostoru bivše SFR Jugoslavije tranzicioni procesi se nisu uvek odvijali mirnim putem.

Prvobitno Slovenija, a zatim i Makedonija, uspevaju da se odvoje od zajednice i osamostale bez većih nemira, uz sporadične sukobe, dok se odnosi između Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore zaoštravaju i prerastaju u ratne sukobe sa katastrofalnim posledicama po stanovništvo i narušavanje ekonomske situacije u pomenutim zemljama

# **EVOLUCIJA ODNOSA IZMEĐU SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE – SFRJ I EVROPSKIH ZAJEDNICA**

- Odnosi između SFRJ i država osnivača Evropske zajednice za uglj i čelik (Belgija, Luksemburg, Holandija, Nemačka, Francuska i Italija) su bili uspostavljeni još u periodu koji je prethodio početku evropskih integracija i uglavnom su se manifestovali u vidu vojne ili političke saradnje ili suparništva. Iako je SFRJ bila priklonjena bloku nesvrstanih zemalja, nikada nije zapostavila saradnju sa ostatkom sveta.
- **Početak saradnje između Evropske ekonomske zajednice (EEZ) i tadašnje SFRJ datira iz 1967. godine kada je ustanovljena politička osnova njihovih budućih odnosa i zaključena Deklaracija o odnosima između EEZ i SFRJ.**
- **Ovo je ujedno bio i prvi akt koji je Zajednica u svojoj višegodišnjoj praksi zaključila sa jednom socijalističkom državom Evrope.**

**Ubrzo se zaključuju i trgovinski sporazumi između SFRJ i EEZ, prvi 1970. godine a naredni 1973. godine i pri tom SFRJ dobija određena trgovinske povlastice.**

SFR Jugoslavija je bila jedina država centralne i istočne evrope koja je još sedamdesetih godina uspostavila saradnju sa Evropskom zajednicom, ostale države su to učinile tek krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina dvadesetog veka.

**Od jula 1971. godine SFRJ postaje i korisnik opšte šeme preferencijala Evropske ekonomske zajednice.**

Ubrzo nakon toga usledilo je potpisivanje Sporazuma o saradnji između SFRJ i EEZ kojim se obezbeđuje preferencijalni status SFRJ kao i brojne mogućnosti za privrednu saradnju među ugovornim stranama, a takođe se reguliše i robna razmena, finansijska i poljoprivredna saradnja, industrijska kooperacija, naučno-tehnička saradnja kao i saradnja u oblasti saobraćaja, turizma i socijalne politike.



Pomenuti sporazum je kasnije dopunjen novim odredbama o liberalizaciji trvoine i razvoju međusobne saradnje.

Saradnja između SFRJ i EEZ je konstantno unapređivanja, a kulminacija je nastupila **1990. godine kada se potpisuje Okvirni sporazum PHARE i SFRJ pristupa programu pomoći restrukturacije zemalja istočne i centralne Evrope.**

Ovim sporazumom se međusobna saradnja proširuje i na oblasti pomoći za socijalne i ekonomske reforme korišćenjem finansijskih i tehničkih mera, a iste godine je potpisan i Finansijski memorandum kojim je detaljnije određen čitav program saradnje.

Samo godinu dana kasnije, 1991. godine, u uslovima kada je SFRJ institucionalno i finansijski veoma povezana sa Evropskim zajednicama i kada ima status koji bi se mogao smatrati čak i povoljnijim od statusa koji će dobiti buduće pridružene države centralne i istočne Evrope dolazi do sukoba na njenoj teritoriji a zatim i do uvođenja sankcija od strane Evropske zajednice i otkaziavanja Sporazuma o saradnji između SFRJ i EEZ.

# NEKADAŠNJE SFRJ REPUBLIKE NA PUTU KA EVROPSKOJ UNIJI



Zemlje bivše SFRJ koje su zajednicu napustile mirnim putem, Slovenija i Makedonija, poštedene ratnih dešavanja imale su više mogućnosti da se pridruže evropskim integracionim procesima i samostalno krenu na put ka Evropskoj uniji.

Ostalim državama, slomljenim ratnim razaranjima usledio je prvo infrastrukturni, privredni i ekonomski oporavak, a zatim je svaka pojedinačno pristupila pregovorima sa Evropskom unijom o kandidaturi za članstvo.

Osim Srbije i Crne Gore koje aprila 1992. godine stupaju u federativnu zajednicu, ostale bivše SFRJ republike su samostalno započele evro-integracione procese.

Prva zvanična poseta predstavnika Evropske unije Saveznoj republici Jugoslaviji (zajednica Srbije i Crne Gore) usledila je nakon ukidanja sankcija 1996. godine i tom prilikom je od strane predsednika Evropske komisije i predsednika Evropskog parlamenta izražena potreba za uspostavljanjem odnosa između Evropske unije i SR Jugoslavije.

# **PAKT ZA STABILNOST JUGOISTOČNE EVROPE**

## **NASTAVAK RAZVOJA ODNOSA IZMEĐU EVROPSKE UNIJE I SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE**

Prvi koraci su učinjeni donošenjem programa rada na harmonizaciji jugoslovenskog pravnog sistema sa pravnim sistemom Unije, ali nikakvi značajniji pomaci tada nisu napravljeni već su usled nemira i sukoba na Kosovu vraćene sankcije od strane Evropske unije i SAD-a.

Stagnaciju u odnosima između EU i SR Jugoslavije prekida potpisivanje Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu (*Stability Pact for South Eastern Europe*) koji je donet na inicijativu Evropske unije i propagira pružanje podrške zemljama regiona u naporima za unapređenjem mira, demokratije, poštovanjem ljudskih prava i otpočinjanjem ekonomskog prosperiteta.

Nakon promena u SR Jugoslaviji nastalih 5.oktobra 2000. godine uspostavljanjem demokratskog sistema vlasti, odnosi između EU i SRJ se dramatično unapređuju.

Savezna republika Jugoslavija 2003. godine prerasta u Državnu zajednicu Srbije i Crne Gore (SCG), a pošto je 2006. godine na sprovedenom referendumu u Crnoj Gori izglasana njena nezavisnost od tada zajednica zvanično više ne postoji.

Obe države postaju nezavisne i počinju samostalno da istupaju na svetskoj ekonomskoj sceni. Upravo tada pridruživanje Uniji za Srbiju postaje strateški prioritet njene spoljne politike, a u sveobuhvatnom procesu učešća Srbije u međunarodnim političkim i ekonomskim integracijama ključni partner postaje upravo Evropska unija koja prža snažnu podršku sprovođenju političkih i ekonomskih reformi u našoj zemlji.

# PUTOVANJE KA EVROPSKOJ UNIJI

SRBIJA I OSTALE BIVŠE SFRJ REPUBLIKE





Najuspešnija je bila **Slovenija** koja je postala članica Unije još 2004. godine kada je izvršeno najveće proširenje pristupanjem 10 novih država (Poljska, Mađarska, Slovenija, Slovačka, Češka, Estonija, Litvanija, Letonija, Kipar i Malta).

Iste godine je **Hrvatska** stekla status kandidata za članstvo, a u junu 2011. godine završila sve predpristupne pregovore sa Evropskom komisijom i postala članica 2013. godine.

Ispunjavanjem definisanih obaveza prema Haškom tribunalu kao i ostalih potrebnih uslova, **Srbija** je u martu 2012. godine dobila status kandidata za članstvo u Evropskoj uniji.

.

**Crna Gora** od 2010. godine poseduje status kandidata za članstvo i trenutno se nalazi u procesu ispunjavanja uslova koje je postavila Evropska komisija u cilju ubrzavanja početka pregovora o članstvu u Evropskoj uniji. Neki od pomenutih uslova se odnose na usaglašavanje izbornog zakona sa Ustavom Republike, jačanje administrativnih kapaciteta, nezavisnost sudstva, borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, povećanje slobode medija i saradnju sa civilnim sektorom kao i sprečavanje diskriminacija.

**Makedonija** je jedna od bivših SFRJ država koja može da se pohvali veoma brzim usponom od momenta kada je 2004. godine podnela zahtev za članstvo u Evropskoj uniji pa do naredne godine kada dobija i status kandidata.

Na evrointegracionom putu, najsporije napreduje **Bosna i Hercegovina** koja je 2008. godine sa Evropskom komisijom potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju i još uvek se nalazi u procesu ispunjavanja potrebnih uslova za podnošenje prijave za članstvo u Evropskoj uniji.



Biljana Stankov, PhD

---



bilja.l.stankov@gmail.com

---



[http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana\\_stankov/](http://www.vps.ns.ac.rs/zaposleni/biljana_stankov/)